

Tron kommer av predikan
Bekännelsens vittnesbörd
Det allmänna prästadömet
Bekännelsens vittnesbörd

(Forts. i nr 3-4/1982)

Om predikoämbetet

I samband med den intensiva kvinnoprästdebatten har det visat sig, att det finns vitt skilda uppfattningar om präst- eller predikoämbetet. Somliga förkastar helt tanken på ett särskilt ämbete i Nya Testamentet med hänvisning till det allmänna prästadömet. Andra menar med rätta att det finns ett av Gud instiftat predikoämbete, men sedan upphör genast enigheten om hur detta ämbete ser ut och vad som är dess uppgift. Vi skall i denna artikel peka på något av vad Guds Ord och den lutherska bekännelsen lär om predikoämbetet och dess samband med den övriga kristna läran.

[\[^\]](#)

Tron kommer av predikan

Bibeln lär att människan kommer till tro genom predikan, dvs. budskapet om Jesus Kristus och vad Han har gjort för oss när han dog för våra synder och uppstod på tredje dagen. I alla andra religioner försöker man sträva uppåt mot Gud genom sina egna gärningar, men kristendomen visar att denna väg är stängd och att människan på grund av synden är skild från Gud och ställd under förbannelsen. Detta är lagens predikan som måste komma först. Många nutidsmänniskor blir upprörda när en bibeltrogen präst förkunnar rent och klart om syndens allvar, Guds vrede och faran av evig förtappelse. Ett sådant predikoämbete vill man inte ha. Inom parentes sagt märks det tydligt att de som ivrar för kvinnliga präster ofta är motståndare till all verklig lagförkunnelse. Jämlikhetsideologin förutsätter att

människan innerst inne är god, och i den jämlika, demokratiska statskyrkan blir det svårt att ha kvar ett ämbete, som predikar om synd och dom. Istället vill man ha mildare präster och prästinnor som predikar kärlek. De får gärna gå till storms mot politiska orättvisor, miljöförstöring mm bara inte någon blir störd genom predikan mot t.ex. fostermord, äktenskapsbrott och andra synder och laster. Inte heller vill man höra för mycket om Guds Ord, jungfrufödseln, försoningen, uppståndelsen och Kristi återkomst till domen. Kvar blir bara ett synnerligen uttunnat budskap, som väl går att förena med andra religioner och ideologier. Även om man i det yttre har kvar prästämbetet och kanske till och med en rik liturgi och en intensiv "själavård", så har man i verkligheten urholkat det bibliska ämbetet så att det i praktiken är avskaffat. Tron kan inte komma av detta moderna predikoämbete därför att varken lag eller evangelium förkunnas.

Men enligt Skriften skall lagen predikas, så att *"var mun skall bli tillstoppad och hela världen stå med skuld inför Gud"* (Rom 3:19). Sedan skall rättfärdigheten från Gud genom tron på Jesus Kristus predikas (Rom. 3:21 ff.). Då fungerar predikoämbete rätt och människor blir omvända och kommer till tro. Därför skriver Paulus: *"Men hur skulle de kunna åkalla den som de inte har kommit till tro på? Och hur skulle de kunna tro den som de inte har hört? Och hur skulle de kunna höra om ingen predikade? Och hur skulle predikare kunna komma, om de icke bleve sända? ... Alltså kommer tron av predikan, men predikan i kraft av Kristi ord"* (Rom. 10:14 ff.).

Det är viktigt att från början slå fast detta faktum, att predikoämbetet är till för att människor skall komma till tro på Kristus. Tron kommer aldrig genom våra egna ansträngningar eller genom en inre upplysning direkt av Gud, utan genom det yttre Ordet. Paulus påminner galaterna om detta när de håller på att avfalla: *"Ni dåraktiga galater! Har någon förhäxat er? Jesus Kristus framställdes dock offentligen för edra ögon som korsfäst. Svara mig bara på denna fråga: fick ni Anden genom att hålla lagen eller genom att ni hörde och trodde*

evangeliet?” (Gal 3:1 f., Hedegårds översättning).

Predikan och evangelium får här inte förstås enbart om det talade ordet, utan om evangelium i alla dess former. Närhelst budskapet om Jesu Kristi död och uppståndelse förkunnas – genom det skrivna eller talade ordet, genom dopet, nattvarden eller bikten – så verkar Gud genom denna predikan. Jesus bad ju för sina lärjungar: *”Jag beder icke bara för dessa (apostlarna) utan också för dem som genom deras ord kommer till tro på mig”* (Joh. 17:20, Hedeg. övers.). Apostlarnas ord är detsamma som Nya testamentet, och därför håller vi fast vid, att tron endast kommer genom den predikan som stämmer överens med NT. När däremot nya, märkliga uppenbarelser predikas, har vi inte längre att göra med det bibliska predikoämbetet utan med falska lärare, som vi inte skall lyssna på (Matt. 7:15).

[\[[^]\]](#)

Bekännelsens vittnesbörd

I den lutherska huvudbekännelsen, Augustana (den Augsburgska bekännelsen av år 1530), är det intressant att se hur artikeln om predikoämbetet kommer direkt efter artikeln om rättfärdiggörelsen. Ordningen på de inledande, viktigaste artiklarna är:

1. Om Gud
2. Om arvsynnen
3. Om Guds Son
4. Om rättfärdiggörelsen
5. Om predikoämbetet

Denna ordning avspeglar tydligt det vi sagt ovan om att Gud först måste visa oss vår synd och sedan förlåtelsen genom Jesus Kristus. Hur sker detta? Genom predikoämbetet: tron kommer av predikan. Artikel 5 lyder:

För att vi skall få denna tro, har evangelieförkunnelsens och sakramentsförvaltningens ämbete inrättats. Ty genom Ordet och sakramenten såsom genom medel skänks den helige Ande, vilken hos dem, som hör evangelium, frambringar tron, var och när det behagar Gud. Det vill säga, att det inte är för vår förtjänsts skull, utan för Kristi skull som Gud rättfärdiggör dem, som tro att de för

Kristi skull upptagas i nåden. Gal. 3: För att vi genom tron skulle undfå den utlovade Anden.

De fördömer vederdöparna och andra som menar, att den helige Ande kommer till människorna utan det utvärtes ordets förmedling genom deras egna förberedelser och gärningar. (SKB s. 58)

I denna artikel talas det om predikoämbetets innehåll, nämligen Ordet och sakramenten såsom nådemedel. I artikel 14 talas sedan om vilka personer som offentligt skall förvalta ämbetet, nämligen de som är rätteligen kallade av eller kyrkan. Det är viktigt att skilja mellan dessa två, innehåll och person. Om man inte gör det kan man felaktigt få uppfattningen att Augustana 5 lär, att vissa ämbetsinnehavare är nödvändiga för att människan skall komma till tro. Så har man inom den anglikaniserande högkyrkligheten utifrån denna artikel velat placera prästämbetet såsom ett nådemedel vid sidan om Ordet och sakramenten. Man har lärt att prästvigningen ger prästen en särskild förmåga att förvalta Ord och sakrament, förutan vilken dessa vore kraftlösa. Via den s.k. apostoliska (vignings)successionen förmedlas en ”outplånlig karaktär” till den prästvigde, som i sin tur gör nådemedlen verksamma. Bakom denna syn ligger den romersk-katolska läran om prästvigningen som ett särskilt sakrament. Med rätta har bekännelsemedvetna grupper inom den lågkyrkliga väckelsefromheten avvisat dessa tankegångar. Men tyvärr har man gått för långt åt andra hållet och därför inte förmått bevara den rätta lutherska ämbetsläran.

Avgörande är att ämbetsinnehavarna, personerna – hur vi än kallar dem – endast förvaltar själva ämbetet, som utgörs av Ordet och sakramenten. Av artikel 5 framgår det mycket starkt, att det just är i denna mening som Anden verkar genom ämbetet: ”Ty genom Ordet och sakramenten såsom genom medel skänkes den helige Ande...” Ämbetet står här i motsats till våra egna gärningar och förberedelser. Det är också i denna mening som Luther så starkt framhåller ämbetet mot de s.k. svärmeandarna. Dessa förkastade barndopet och framhöll sina egna uppenbarelser och inre upplysning vid sidan av och emot det yttre ordet. Det är dessa svärmare som fördöms i slutet av artikeln. Detta är

synnerligen aktuellt i dag, då vi möter en mängd liknande rörelser. De samfund som har reformert ursprung, t.ex. baptister, metodister och pingstvännen, har från början haft en felaktig lära om nådemedlen. Zwingli och Calvin förkastade uttryckligen läran om att Gud verkar genom vissa yttre medel, och det är därför naturligt att de reformerta kyrkorna och deras efterföljare starkt hänvisar till människans egen avgörelse och upplevelse i samband med omvändelsen istället för att visa på hur Gud verkar genom Ordet och sakramenten. Predikoämbetet får därför lätt inom dessa kyrkor enbart en praktisk, upplysande funktion utan möjlighet att verkligen ge bekymrade samveten en direkt tillsägelse av syndernas förlåtelse.

Särskilt tydligt är detta idag inom den s.k. karismatiska rörelsen. Yttre ting såsom tungotal och lovprisning framhålls som tecken på att den helige Ande verkar, medan man samtidigt framhåller att Andens enhet finns där oberoende av om man är katolik, lutheran eller pingstvän. Därmed säger man egentligen, att lärokillnaderna mellan dessa kyrkor är oväsentliga, trots att det gäller avgörande skillnader i förståelsen av Guds Ord. Den katolska kyrkan t.ex. förkastar ju Bibelns lära att människan rättfärdiggörs genom tron allena. Ändå menar karismatikerna att man är ett med katolikerna, åtminstone med dem som talar tungotal och är med i de stora lovprisningsmötena. Alltså spelar läran om rättfärdiggörelsen ingen roll, ty det är aldrig fråga om att dessa katoliker träder fram och förklarar att den romersk-katolska kyrkan tagit miste i rättfärdiggörelseläran. Dessa ekumeniska rörelser är därför långt farligare än de ”gamla” reformerta samfunden. Dessa hade en klar övertygelse och höll fast vid den, även om den tyvärr var felaktig i vissa stycken. Men ekumenerna och karismatikerna upphäver betydelsen av Guds Ords rena och klara lära, och därmed rycks hela grunden bort. Naturligtvis finns det många uppriktigt fromma karismatiker, som inte förstår faran och som naivt och oskyldighåller fast vid Guds Ord så långt de förstått det. Men de ledare som medvetet förkunnar ekumenismens nya evangelium har upphävt det bibliska predikoämbetet och är ulvar i fårakläder, som även idag måste drabbas av

fördömandet i artikel 5.

En rätt kyrka kännetecknas av att evangelium förkunnas rent och klart och sakramenten förvaltas i enlighet med Kristi instiftelse. Detta betyder i praktiken, att förkunnelsen om synd och nåd, om Kristi död och uppståndelse till syndernas förlåtelse överallt predikas med kraft i församlingarna, så att människorna visas bort från sina egna gärningar till vad Kristus har gjort för dem. Guds Ord står i centrum i församlingen och de troende samlas kring Ordet och sakramenten, till bön och lovprisning. Bibeltrogna präster kallas av församlingen att offentligt predika och förvalta sakramenten, medan falska lärare i enlighet med Jesu befallning ställs utanför församlingen. Så befrämjas på allt sätt tron på Jesus Kristus, så att orden i artikel 5 blir en reell verklighet: ”För att vi skall få denna tro, har evangelieförkunnelsens och sakramentsförvaltningens ämbete inrättats.”

[^]

Det allmänna prästadömet

Bibeln lär klart, att alla kristna är präster: ”Men ni är ett utvalt släkte, ett konungsligt prästerskap, ett heligt folk, ett folk som Gud har gjort till sin egendom, för att ni skall förkunna de härliga gärningar, han har gjort, han som har kallat er från mörkret till sitt underbara ljus” (1 Petr. 2:9, Hedeg. övers.). De kristna är alltså ett ”konungsligt prästerskap”, dvs. en samling präster som tillhör konungen och tjänar honom. Redan i gamla förbundet kallade Gud hela sitt egendomsfolk för ”ett rike av präster och ett heligt folk” (2 Mos. 19:6). Gud hade särskilt utvalt och avskilt sitt eget folk från alla andra folk, och så är det också med den kristna kyrkan i nya förbundet.

Vad är då innebörden av att vi som kristna är präster? Det ord som används är detsamma som används om Gamla Testamentets offerpräster. Aron och hans söner utvaldes av Gud till att vara präster. Aron var översteprästen som ensam bar namnen på Israels barn på sina axlar ”för att bringa dem i åminnelse” (2 Mos. 28:12) och som kom inför Herren en gång varje år i det allraheligaste med

försoningsblodet – förebilden för Kristus. Arons sönder var medpräster som ensamma fick tillåtelse att tjäna Gud med offer, rökelse mm vid altaret och i det heliga av tabernaklet och templet. Dessa präster var uppenbarligen en förebild för det allmänna prästadömet i NT. Petrus skriver: ”Bli ett heligt prästerskap, som bär fram andliga offer, vilka Gud kan ta emot genom Jesus Kristus” (1 Petr. 2:5). Och Paulus skriver: ”Så förmanar jag nu er, mina bröder, vid Guds barmhärtighet, att frambära era kroppar till ett levande, heligt och Gud välbehagligt offer – er andliga tempeltjänst” (Rom 12:1).

Innebörden i det allmänna prästadömet är således, att de kristna som tack för frälsningen genom Kristus skall frambära sig själva inför Gud, dvs. ställa hela sina liv i Guds tjänst: ”Ställ er själva i Guds tjänst, såsom de där från döden har kommit till livet, och era lemmar i Guds tjänst, att vara rättfärdighetsvapen” (Rom. 6:13). Genom Kristi ställföreträdande tillfyllestgörande har varje kristen direkt kontakt med Gud och kan tjäna honom på rätt sätt. Detta förebildades av GT:s präster, som ensamma fick komma inför Herren i templet och göra tjänst inför Honom. Endast prästerna fick ”nalkas Herren” (2 Mos 19:22), men för att göra detta måste de först rena sig. Detta skedde genom översteprästens försoningsoffer och sedan genom de dagliga reningarna. I nya förbundet är de kristna de enda som genom tron kan nalkas Herren på rätt sätt i kraft av översteprästen Kristus och Hans försoningsoffer. Den dagliga reningen sker genom Guds Ord och dopet – den dagliga omvändelsen.

Den praktiska betydelsen av läran om det allmänna prästadömet är stor och viktig. Som en följd av rättfärdiggörelsen genom tron kommer, att varje kristen människa är frigjord från alla bojor och allt som skilde henne från Gud och har en direkt tillgång till allt som Kristus äger. Varje kristen är därför ägare till allt som Kristus har förvärvat och skänkt församlingen. Paulus skriver: ”Allt hör ju er till; det må vara Paulus eller Apollos eller Kefas eller hela världen, det må vara liv eller död, vad som nu är eller vad som skall komma,

alltsammans hör er till. Men ni hör Kristus till, och Kristus hör Gud till” (1 Kor. 3:21 f.). I det här stycket råder fullkomlig jämlikhet mellan alla kristna inbördes. Alla har lika del i allt som tillhör Kristus. Ingen har rätt att försöka inta någon sorts mellanställning mellan Kristus och församlingen. När Luther blivit överbevisad om evangelium märkte han, att påven och det katolska prästerskapet intog en sådan falsk mellanställning. Man hindrade folket från den direkta tillgången till Guds Ord och förlåtelsen genom evangelium. Genom gärningsläror av olika slag, klosterväsen, mässoffer, avlatshandel m.m. hölls kyrkan i babylonisk fångenskap. Mot detta ställde Luther läran om det allmänna prästadömet.

Gärningsläror behövdes inte, eftersom Kristus redan fullgjort allt. Varje kristen fick vara viss om syndernas förlåtelse genom den direkta tillsägelsen i Ordet och sakramenten. Prästerna och biskoparna hade inte rätt att utöva någon andlig makt vid sidan av Ordet eller mot detta. De skulle endast vara tjänare, förvaltare, som gav de kristna det som rätteligen tillhörde dem såsom Guds folk. Luthers iver att ge folket Bibeln på deras eget språk och därtill katekesen och en mängd skrifter om vad Bibeln verkligen lär vittnar om hur viktig läran om det allmänna prästadömet var för honom. Varje kristen skulle själv vara övertygad om sanningen i den kristna lärans huvudstycken och själv kunna döma om vad som var äkta och vad som var falskt. Tidigare hade man lärt att det var nog för lekmännen att tro det kyrkan lärde, så blev man salig. Luther visade, att varje kristen måste kunna gå till Skriften och pröva kyrkans förkunnelse eftersom det också finns en falsk kyrka, ja, Antikrist mitt i Guds hus (2 Tess. 2).

Till det allmänna prästadömet hör först och främst varje kristens rätt att ta till sig alla Guds löften och inrätta hela sitt liv efter Guds Ord som enda norm. Alla mänskliga förordningar i strid mot Ordet måste då vika. Om t.ex. den kyrka jag tillhör lär falskt, får jag inte acceptera detta utan måste sätta Ordet över den falska kyrkogemenskapen. Eller om den världsliga överheten förbjuder en kristen att tro på Kristus eller uppfostra sina barn kristet eller vittna om evangelium för andra, så får han inte lyda överheten i detta,

utan ändå göra så som Kristus lär genom Ordet. Och vidare: eftersom varje kristen har fått Ordet och sakramenten som sin egendom kan ingen hindra de kristna att tillsammans upprätta bibeltrogna församlingar och kalla herdar och lärare som rätt predikar och förvaltar sakramenten.

[^]

Bekännelsens vittnesbörd

I Augsburgska bekännelsens apologi finns ett längre avsnitt där offren i gamla och nya förbundet behandlas. Där visas hur Kristi offer är det enda offer som kan förtjäna nåd och tillfyllestgörelse inför Gud. Sedan behandlas de kristnas offer i det andliga prästadömet. Där heter det:

Så återstår tackoffren, vilka ock kallas loffer, och dessa är predikan av evangelium, tron, åkallan, tacksägelsen, bekännelsen, de heligas prövningar, ja, de heligas alla goda verk. Dessa offer är icke tillfyllestgörelser för dem, som fullgöra dem, och icke heller för andra, så att de redan därigenom att handlingen utföres skulle förtjäna syndaförlåtelse och försoning. Ty de fullgöras av redan försonade. Och sådana är det nya förbundets offer, såsom Petrus lär oss i 1 Petr. 2: Ni må bli ett heligt prästerskap för att frambära andliga offer. (SKB s 270)

Längre fram kommer Apologin in på hur påvekyrkan hindrar de kristna att utöva det allmänna prästadömet. Det heter:

I sin vederläggningsskrift sjunger motståndarna ömkliga klagosånger över templens ödeläggelse hos oss, nämligen att altarena står utan prydnader, ljus och bilder. Sådant lappri anse de vara kyrkornas prydnad. Men Daniel hänsyftar på en helt annan ödeläggelse, nämligen okunnigheten om evangelium. Ty överhopad av en massa olika stadgar och meningar har menigheten på intet sätt kunnat fatta den kristna lärans huvudstycken. Ty vem av folket har någonsin kunnat förstå motståndarnas lära om boten? Och likväl är läran om boten den kristna trons huvudartikel. Motståndarna har plågat människornas samveten med påbudet att uppräknas synder och prestera tillfyllestgörelser. Men om tron, genom vilken vi av nåd får syndernas förlåtelse, har motståndarna inte ett ord att säga. Hos oss däremot står genom Guds nåd prästerna i Ordets tjänst, förkunnar evangeliet om Kristi

välgärningar och predikar, att syndernas förlåtelse kommer oss till del av nåd för Kristi skull. Denna förkunnelse skänker samvetena en säker tröst. (SKB s. 275 f.)

Mot biskoparnas och påvens falska anspråk på makt över de kristna lär bekännelsen i traktaten om påvens makt:

Enligt 1 Kor 3 jämsätter Paulus kyrkans tjänare och lär, att församlingen står över dem. Fördens skull tillkommer icke Petrus någon överordnad ställning eller makt över kyrkan eller dess övriga tjänare. Han säger nämligen: ”Allt är ert, det må nu vara Paulus eller Kefas eller Apollos. Det betyder, att varken Petrus eller de övriga apostlarna må tillvälla sig någon makt eller herreställning över församlingen eller betunga den med egna stadgar, och icke må någons myndighet gälla mer än Guds ord ... (SKB s. 342)

Om de kristnas rätt och plikt att undvika falsk kyrkogemenskap heter det bl.a.:

Vi vet, att det är Guds befallning, att vi skall fly avgudatjänst, falsk lära och orättfärdig grymhet. (SKB s. 350)

Och om de kristnas rätt att själva kalla herdar och lärare heter det:

Där den sanna kyrkan är, där föreligger med nödvändighet rätten att välja och viga kyrkans tjänare... Härpå ha Kristi ord avseende, då han betygar, att nycklarna är givna åt kyrkan och icke blott åt vissa personer: Varhelst två eller tre är församlade i mitt namn etc. Slutligen bekräftas detta även av Petri ord: Ni är ett konungsligt prästerskap. Dessa ord har avseende på den sanna kyrkan, som då den ensam innehar prästadömet, också i sanning har rätt att välja och viga sina tjänare... Av allt detta är det uppenbart, att kyrkan innehar rätten att välja och viga sina tjänare. Därför då biskoparna antingen omfattar falsk lära eller vägrar att meddela vigung, är församlingarna nödgade på grund av gudomlig rätt att genom sina i tjänst varande präster viga och förordna åt sig nya. (SKB s. 352)

Av dessa vittnesbörd – som kan mångfaldigas – märker vi, hur noga reformatörerna tog det med läran om det allmänna prästadömet. Ingenting fick inskränka läran om den kristna friheten eller hindra de kristna från att utöva denna frihet. Betecknande är hur Luther också rent

praktiskt hjälpte många munkar och nunnor ut ur klostren, hur han gav de kristna på många platser råd och hjälp att undfly påvedömet och inrätta evangeliska församlingar. Och när man på visst håll fick reformerta präster som förnekade Kristi kropps närvaro i nattvardens bröd uppmanade Luther de troende att fråga prästen vad han hade i handen och hellre vara utan nattvarden hela sitt liv än att ta emot sakramentet av en villolärare.

Vi har anledning att fråga oss hur det står till med läran om det allmänna prästadömet idag. Många tycks mena, att denna lära innebär detsamma som att var och en skall ha rätt att tro, tycka och lära vad han vill utan någon ordning i Församlingen. Ingenting kan vara mera främmande för Bibeln och bekännelsen. Den kristna friheten är alltid en bundenhet vid Guds Ord och just därför en frihet från alla människostadgar och gärningsläror. Men idag vill man ha frihet från Guds Ord och får då istället tillbaka människostadgarna och det går så som bekännelsen säger om påvedömet: ”Av denna åsikt har ett förskräckligt mörker kommit över kyrkan. Ty evangeliets tjänst har försumrats. Kunskapen om tron och det andliga riket utplånades” (SKB s 346).

Kyrkan idag har kommit in i en ny fångenskap under en mängd liberala teologer och kyrkoledare, som mycket effektivt förhindrar att evangelium förkunnas rent och klart. De bibeltrogna rörelser som fortfarande finns lockas in i falska kompromisser och en samexistens som gör, att deras röst inte hörs och tas på allvar. Ekumenismen breder ut sig alltmer och många går aningslöst tillbaka till den romersk-katolska villfarelsen. De kristna använder sina pengar och sin tid i de falska kyrkornas tjänst istället för att sluta sig samman kring Bibelns lära och kalla trogna herdar och lärare. Så kan inte heller det särskilda ämbetet – som vi nu kommer närmare in på – fungera på rätt sätt på grund av att det allmänna prästadömet har försumrats. (*Forts. i nästa nr*)

S.R.

[^]

